

Tämä on Energiaviraston sähköisesti allekirjoittama asiakirja.

Detta är ett dokument som har signerats elektroniskt av Energimyndigheten.

This is a document that has been electronically signed by the Energy Authority.

Asiakirjan päivämäärä on: 16.03.2021

Dokumentet är daterat: 16.03.2021

The document is dated: 16.03.2021

Esittelijä / Föredragande / Referendary

Nimi / Namn / Name: Mari Salo
Pvm / Datum / Date: 16.03.2021

Ratkaisija / Beslutsfattare / Decision-maker

Nimi / Namn / Name: Simo Nurmi
Pvm / Datum / Date: 16.03.2021

Tämä asiakirja koostuu seuraavista osista:

- Kansilehti (tämä sivu)
- Alkuperäinen asiakirja tai alkuperäiset asiakirjat [Allekirjoitettu asiakirja alkaa seuraavalta sivulta. >](#)

Detta dokument består av följande delar:

- Titelblad (denna sida)
- Originaldokument [Det signerade dokumentet börjar på nästa sida. >](#)

This document contains:

- Front page (this page)
- The original document(s) [The signed document follows on the next page >](#)

Fingrid Oyj
PL 530
00101 Helsinki

Taseselvitysjaksoa koskevan poikkeamispäätös

Asianosainen

Fingrid Oyj

Vireilletulo

05.06.2020

Selostus asiasta

Fingrid Oyj (jäljempänä myös Fingrid) toimitti 5.6.2020 Energiavirastolle komission asetuksen 2017/2195 sähköjärjestelmän tasehallintaa koskevasta suuntaviivojen (jäljempänä myös tasehallinnan- suuntaviivat tai EBGL) artiklan 62(2(d)) mukaisen poikkeamispyynnön artiklan 53 mukaisen taseselvitysjakson yhdenmukaistamisesta. Tasehallinnan -suuntaviivojen artiklan 53(1) mukaan kaikkien siirtoverkonhaltijoiden on viimeistään kolmen vuoden kuluttua tämän asetuksen voimaantulosta sovellettava 15 minuutin taseselvitysjaksoa kaikilla suunnittelualueilla ja varmistettava, että kaikki markkina-aikayksikön rajat osuvat päällekkäin taseselvitysjakson rajojen kanssa. Sääntelyn mukainen määräaika taseselvitysjakson yhdenmukaistamiselle oli 18.12.2020.

Energiavirasto järjesti ehdotuksesta julkisen kuulemisen ajalla 16.6.-17.8.2020. Energiavirastoon saapui kuulemisen johdosta 4 lausuntoa. Energiavirasto pyysi 21.10.2020 Fingridiltä lisäselvitystä tasehallinnan -suuntaviivojen artiklan 62(6) mukaisesti. Määräaika lisäselvitykselle oli 21.12.2020. Fingrid pyysi 10.12.2020 Energiavirastolta lisää aikaa selvityksensä toimittamiselle 21.1.2021 asti 15 minuutin taseselvitysjakson käyttöönoton ehdottomaksi edellytykseksi katsotun pohjoismaisen mFRR -markkinan täytäntöönpanoaikatauluun ilmaantuneiden epävarmuuksien takia. Energiavirasto myönsi Fingridille sen pyytämän lisäajan tasehallinnan suuntaviivojen artiklan 62(7(a)) nojalla. Fingrid toimitti lisäselvityksensä Energiavirastolle 19.1.2021 myönnetyn lisäajan puitteissa.

Energiavirasto kuuli Fingridiä päätösluonnoksesta 5.2.-22.2.2021. Fingrid toimitti lausuntonsa Energiavirastolle määrääjän puitteissa 18.2.2021.

Fingridin poikkeuspyyntö

Fingrid pyysi 5.6.2020 jättämässään hakemuksessaan poikkeusta 15 minuutin taseselvitysjakson käyttönotolle 22.5.2023 saakka. Siirtyminen tunnista 15 minuuttiin toteutettaisiin Fingridin mukaan maanantaina 22.5.2023 klo 01.00 (Suomen aikaa), taseselvityksen laskutusjakson alussa.

Fingridin esityksen mukaan pohjoismainen tasehallintahanke käynnistettiin keväällä 2018. Fingrid solmi muiden pohjoismaisten kantaverkkoyhtiöiden kanssa yhteistyö- ja palvelusopimuskokonaisuuden, jonka aikataulutavoitteena oli siirtyä 15 minuutin taseselvitysjaksoon kaikissa Pohjoismaissa 18.12.2020 mennessä. Fingrid sitoutui alkuperäiseen suunnitelmaan ja valmistautui toteuttamaan muutokset omiin tietojärjestelmiin ja prosesseihin aikataulun mukaisesti. Alkuperäisessä aikataulussa oli kuitenkin useita riskejä, joiden realisoituessa ja hankkeen suunnittelun tarkentuessa 2019 keväällä pohjoismaiset kantaverkkoyhtiöt päättivät aikataulun uudelleen arvioimisesta. Vuoden 2019 kesällä pohjoismaiset kantaverkkoyhtiöt esittivät uuden aikatauluehdotuksen ja syksyllä 2019 uusi tiekartta julkaistiin.

Uudessa tiekartassa on pyritty huomioimaan hankkeen toteutusaikatauluun liittyvät riskit. Fingrid osallistuu pohjoismaisen hankkeen ohjaamiseen ja riskienhallintaan aktiivisesti muiden kantaverkkoyhtiöiden kanssa. Tilannekuvaa päivitetään säännöllisesti. Svenska Kraftnätin ja Statnettin yhteistyöyhtiö Fifty AS:n rooli palvelutoimittajana on hankkeen toteutuksessa keskeinen. Se vastaa kaikkien säätö- ja tasehallintamarkkinapalveluiden ja tasehallinnan yhteisten tietojärjestelmien määrittelystä, kehityksestä ja testauksesta. Osana tasehallintahanketta kaikki pohjoismaiset kantaverkkoyhtiöt toteuttavat omat kansalliset muutokset järjestelmiinsä.

Fingridin omaan kansalliseen toteutushankkeeseen liittyy myös aikatauluriskejä. Uusien toimintamallien ja tietojärjestelmien toteutus on aina aikataulullisesti riskialtista. Myös pohjoismaisesta hankkeesta voi tulla uusia vaatimuksia, jotka johtavat muutoksiin tai yllättäviin lisäkehitystarpeisiin. Fingrid on pyrkinyt huomioimaan nämä seikat omassa hankesuunnitelmassa ilman vaikutusta kokonaisaikaan.

Taseselvitys toteutetaan yhteisesti Pohjoismaissa taseselvitysyksikkö eSetissä. Taloudellisen tehokkuuden näkökulmasta taseselvitysjakson tulee olla sama kaikissa Pohjoismaissa ja siirtymisen tunnista 15 minuuttiin tulee tapahtua samanaikaisesti. Lisäksi pohjoismainen sähköjärjestelmä on yhtenäinen taajuudensäätöblokki (LFC-block), joka muun muassa määrittää sen alueella vaaditun säätökapasiteetin ja energian hankkimismäärän. Taajuuden palautusreservit on siten mitoitettu pohjoismaisen sähköjärjestelmän mukaisesti eikä kansallisesti. Jos Suomessa taseselvitysjakso olisi eripituinen kuin muissa Pohjoismaissa, Suomesta tulisi oma taajuudensäätöblokkinsa ja reservimitoitus sekä hankinta tapahtuisivat tällöin kansallisesti.

Fingrid on arvioinut mahdollisuutta toteuttaa 15 minuutin taseselvitysjaksoon siirtyminen eri aikataulussa kuin muut Pohjoismaat ja päätynyt edellä mainituista syistä lopputulokseen, ettei se ole mahdollista.

Siirtyminen taseselvityksessä 15 minuuttiin ei ilman vartin aikajaksossa toimivia sähkömarkkinoita ole järkevää eikä ohjaa markkinoiden toimintaa. Tästä syystä

taseselvityksen kanssa samaan aikaan tulee luoda vähintään vartin säätösähkö- ja päivänsisäinen markkina. Säätösähkömarkkinat edellyttävät toimivaa ja varmaa tasehallintaa Fingridin kantaverkkokeskuksessa. Siirryttäessä tunnista 15 minuutin toimintaikkunaan vaaditaan tasehallinnalta automatisointia ja prosessien uusimista, sillä operaattorit tekevät nykyisin kaikki tasehallinnat toimenpiteet manuaalisesti kaikissa pohjoismaisten kantaverkkoyhtiöiden valvomoissa. Fingrid tulee testaamaan automatisoitua mFRR-energiamarkkinaa jo ennen varsinaista siirtymistä 15 minuutin taseselvitysjaksoon, jotta tasehallintamarkkinoiden toimivuus voidaan taata eikä toisaalta vaaranneta käyttövarmuutta.

Varttitaseen kansallisessa käyttöönnotossa jakeluverkonhaltijat ja muut verkonhaltijat ovat kriittisessä roolissa. Verkkoyhtiöiltä vaaditaan muun muassa energiainmittausta vartissa ja varttimittaustietojen hallintaa, mitkä edellyttävät muutoksia tietojärjestelmiin. Samalla toimiala valmistautuu muihinkin tuleviin muutoksiin. EBGL:n asettamassa aikataulussa tietojärjestelmien palveluntarjoajat eivät kykene tekemään kaikkia muutoksia samaan aikaan eikä tästä syystä voida taata sitä, että kaikki kriittisessä roolissa olevat toimijat ehtivät valmistautua varttitaseeseen.

Siirtyminen 15 minuuttiin energiainmittauksessa tulee tapahtumaan portaittain. Varttitaseen käyttöönoton jälkeen muun muassa suuremmat kohteet, tuotanto ja rajapistemittaukset tulevat siirtymään 15 minuutin resoluutioon. Samalla pienempiä kulutuskohteita tulee jäämään tuntimittauksen piiriin. Tämä tarkoittaa sitä, että varttitaseen käyttöönoton jälkeen tullaan käsittelemään sekä tunnin että 15 minuutin tietoja. Tämä asettaa haasteita taseselvitykselle, koska pohjoismaiseen taseselvitysyksikköön tulee toimittaa ainoastaan 15 minuutin mittaustietoja varttitaseen käyttöönoton jälkeen.

Suomen sähköjärjestelmä on suoraan yhteydessä Viron, Ruotsin, Norjan ja Venäjän sähköjärjestelmiin. Lisäksi Tanskan DK2-tarjousalue on osa pohjoismaista synkronijärjestelmää, kuten Suomikin. Ne EU/EEA-maat, jotka ovat suorassa yhteydessä Suomen sähköjärjestelmään tai osa pohjoismaista synkronijärjestelmää, otetaan huomioon tässä dokumentissa. Vaikutuksia Venäjän markkinoihin ei käsitellä tässä yhteydessä.

Kyseisten muiden maiden kantaverkkoyhtiöiden mukaan kaikki suunnittelevat haakevansa poikkeusta varttitaseen käyttöönottoaikataululle: Viro Q4 2024 saakka, Norja, Ruotsi ja Tanska Q2 2023 saakka (sama kuin Suomessa). Olettaen että kyseisten maiden ja Suomen poikkeuspyynnöt hyväksytään, markkinoiden taseselvitysjakso pysyy koko poikkeuksen keston ajan samana eikä suoranaisia vaikutuksia ole taseselvitykseen eikä kaupankäyntiin. Suomen poikkeuksen jälkeen tosin Viro ja muut Pohjoismaat ajautuvat hetkeksi eri taseselvitysjaksoihin. Tämän oletuksen perusteella Fingridin hakemalla poikkeuksella ei ole vaikutuksia Viron lisäksi muihin viereisiin markkinoihin.

Jos viereisillä markkinoilla kuitenkin siirryttäisiin varttitaseeseen EBGL:n asettaman aikataulun mukaisesti, ajauduttaisiin tilanteeseen, jossa Suomen ja viereisten markkinoiden taseselvitysjaksot olisivat eripituisia. Tällöin tarjousalueiden välinen kauppa 15 minuutin tuotteilla ei olisi mahdollista vaikuttaen pääasiallisesti päivänsisäisiin ja tasehallintamarkkinoihin. Blokkituotteita hyödyntämällä 4x15min=1h voisi tuoda sähköä varttitaseen tarjousalueelta tuntitaseen tarjousalueelle, mutta toiseen suuntaan kaupankäynti on mahdotonta 15 minuutin tuotteilla.

Pohjoismaissa taseselvitys on keskitetty eSettille. Jos taseselvitysjaksot olisivat eripituiset, eSettin tulisi kyetä käsittelemään kahta eri taseselvitysjärjestelmää, mikä olisi käytännössä hankalaa ja taloudellisesti tehotonta. Myös tarjousalueiden välinen taseselvitys hankaloituisi ja johtaisi käytännössä tilanteeseen, jossa varttitaseessa oleva kantaverkkoyhtiö kantaisi kustannukset tuntitaseessa olevan kantaverkkoyhtiön tasevirheiden netottamisesta.

Suomelle ajankohtaiset tasehallintamarkkinat, joita ollaan yhdistämässä Eurooppaan, ovat manuaalisesti (mFRR) ja automaattisesti (aFRR) aktivoitavien taajuuden palautusreservien energiamarkkinat. Eurooppalaiset kaupankäyntialustat näille markkinoille ovat MARI (mFRR) ja PICASSO (aFRR). Molemmilla markkinoilla kaupankäyntijakso on 15 minuuttia, joten varttitase on edellytys markkinoille osallistumiseen.

EBGL:n mukaan käyttöönottoaikataulu MARI:lle ja PICASSO:lle on 23.7.2022. Kantaverkkoyhtiöt voivat kuitenkin hakea poikkeusta markkinoille liittymisestä 23.7.2024 saakka. Pohjoismaisten kantaverkkoyhtiöiden 23.4.2020 julkaiseman liittymissuunnitelman eurooppalaisille tasehallintamarkkinoille mukaisesti liittymisen MARI:in ja PICASSO:on olisi mahdollista vuoden 2023 kolmannen neljänneksen ja vuoden 2024 toisen neljänneksen välillä.

MARI-alustan suhteen Fingridin suunnitelmaan kuuluu ensin manuaalisesti aktivoitavan taajuuden palautusreservien tasesähkömarkkinan automatisoiminen ja liittyminen pohjoismaiseen tasesähkömarkkinaan. Tämän järjestyksen tuomat suurimmat edut liittyvät mahdollisuuteen ottaa automatisaatio käyttöön itsenäisen aikataulun mukaisesti, huolella testaten, vaiheistetusti ja hallitusti samanaikaisesti koko pohjoismaisella synkronialueella. Alustalle saadaan myös toteutettua varttitaseeseen alkuvaiheessa tarvittavia pohjoismaisia erityistarpeita ja varmistettua, että pohjoismainen alusta toimii vararatkaisuna MARI-alustaan siirtymisen jälkeen. Täten varttitaseen käyttöönoton lykkääminen vuoden 2023 toiselle vuosineljännekselle ei ole rajoittava tekijä eurooppalaiselle MARI-alustalle liittymiseen.

Lisäksi voidaan todeta, että vaikka Suomessa oltaisiin 15 minuutin taseselvitysjaksossa EBGL:n asettaman aikataulun mukaisesti ja olisi muutenkin valmius liittyä MARI-alustalle, se olisi käytännössä mahdotonta, elleivät vähintään muutkin pohjoismaiset markkinat olisi valmiina.

Ottaen huomioon, että ACE-mallin täytyy olla käytössä ennen PICASSO-alustalle liittymistä, tulee Fingrid, muiden pohjoismaisten kantaverkkoyhtiöiden kanssa, todennäköisesti hakemaan poikkeusta PICASSO-alustalle liittymisestä 23.7.2024 saakka. Täten varttitaseen käyttöönoton lykkääminen vuoden 2023 toiselle vuosineljännekselle ei ole rajoittava tekijä eurooppalaiselle PICASSO-alustalle liittymiseen. Tämän lisäksi PICASSO-alustan käyttöönottoaikataulu Euroopassa on toisitaiseksi epävarma ja saattaa myöhästyä 23.7.2024 asti.

Varttitaseen käyttöönoton myöhästyminen ei itsessään aiheuta syrjintää tai vaikutuksia kilpailuun kysyntäjoustopuolelta tai uusiutuvan energiantuotannon osalta suomalaisten ja eurooppalaisten toimijoiden välillä. Pohjoismaisten sähkömarkkinatoimijoiden kilpailutilanteeseen kuitenkin vaikutettaisiin negatiivisesti, jos Suomi eriytyisi pohjoismaisista markkinoista (eri taseselvitysjakso, joko tunti Suomessa ja 15min muissa Pohjoismaissa tai 15min Suomessa ja tunti muissa Pohjoismaissa).

Sähkömarkkinatoimijoiden kilpailutilanteessa ei kuitenkaan tule ongelmia, kun varttitaseeseen siirrytään samassa aikataulussa.

Myöhäinen liittyminen eurooppalaisille tasehallintamarkkinoille sen sijaan saattaa heikentää suomalaisten markkinatoimijoiden mahdollisuutta kartuttaa kokemusta uudella markkinalla ja markkinapaikalla toimimisesta. Suomessa myönnetyllä poikkeuksella ottaa varttitase käyttöön vasta vuonna 2023 ei ole suoranaisia vaikutuksia muihin suunnittelualueisiin kuin Suomen viereisiin markkinoihin. Varttitaseen käyttöönoton lykkääminen luonnollisesti viivästyttää Euroopan markkinoiden harmonisointiprosessia, muttei suoranaisesti vaikuta Euroopan markkinoiden yhdistämisprosessiin niin kauan kuin Suomen viereisetkin markkinat vielä ovat tuntitaseessa.

Energiaviraston järjestämä kuuleminen

Energiavirastoon saapui sen Fingridin poikkeuspyyntöhakemuksesta järjestämän julkisen kuulemisen johdosta yhteensä neljä lausuntoa Caruna Networks Oy:ltä (jäljempänä Caruna), Fortum Power & Heat Oy:ltä (jäljempänä Fortum) Energiategollisuus ry:ltä (jäljempänä myös Energiategollisuus) sekä Alva Sähköverkot Oy:ltä. Lausunnonantajien lausunnoissa toisaalta tuettiin Fingridin esitystä perusteluineen toisaalta esitettiin huolia esitettyyn implementointiaikatauluun liittyvistä epävarmuuksista.

Carunan lausunto

Caruna totesi lausunnossaan, että Carunan mielestä on hyvä, että poikkeuspyyntö tehdään pohjoismaisesti saman sisältöisenä ja samassa aikataulussa, vaikkakaan tällä ei ole jakeluverkonhaltijan kannalta suurta merkitystä. Carunan mielestä on erittäin tärkeää, että varttitasemuutos ei aiheuta ennenaikaisia mittarivaihtoja. Regulaatiossa tulee huomioida lisäksi myös muut kohonneet kustannukset, joita vartiin siirtymisen jakeluverkonhaltijalle aiheuttaa. Kustannukset kasvavat datan voilymien kasvun myötä mm. tieto- ja luentajärjestelmissä sekä luentapalvelussa. Caruna pitää tärkeänä, että jakeluverkon asiakkailta on valittavana varttituotteita vuorokausimarkkinoilta heti varttimuutoksen alusta alkaen.

Caruna näkee, että riski datahubin käyttöönoton myöhästymiselle on kasvanut. Hakemuksessa ei ole riittävällä tavalla käsitelty tilannetta, jossa datahub aikataulu myöhästyy helmikuusta 2022 eteenpäin. Datahubin aikataulun viivästyminen jo puolella vuodella aiheuttaa mahdollisesti varttitaseen käyttöönoton viivästymisen. Tässä tilanteessa käyttöönoton jälkeen suunniteltu 10 kuukauden jäädytysjakso ylittää suunnitellun varttitaseen käyttöönottohetken. Caruna pitää tärkeänä, että hakemuksessa on mainittu, että yleisen taloudellisen tehokkuuden kannalta on tärkeää, että varttitaseen käyttöönotto tapahtuu datahub käyttöönoton jälkeen siten, että jakeluverkonhaltijoiden tietojärjestelmien väliaikaisratkaisuja ei tarvita.

Caruna kannattaa, että mahdollinen tuntimittausten vartiin muuntaminen ja muuntamisprosessin koordinointi tehdään keskitetysti. Poikkeuspyynnössä olisi hyvä käsitellä minkälaisia vaikutuksia jakeluverkkojen häviöihin aiheutuu tilanteessa, jossa jakeluverkon varttimittausten kattavuus on käyttöönottohetkellä pieni. Miten taseselvityksessä käsitellään mahdolliset tilanteet, joissa häviösähkön määrä on negatiivinen taseselvitysjaksolla. Toimialalla olisi hyvä pohtia miten

tuntitiedot tulisi jakaa varttiedoiksi siten, että negatiivisia häviöitä ei pääsisi syntymään.

Fortumin lausunto

Fortum kannattaa harmonisoitua siirtymistä 15 minuutin taseselvitysjaksoon. Harmonisoitu eteneminen edistää yhteismarkkinoiden tehokasta toimintaa ja yleistä kustannustehokkuutta. Eritahtinen eteneminen aiheuttaisi haasteita etenkin niille markkinatoimijoille, jotka toimivat useammassa maassa.

Fortumin mukaan esitetyn määräpäivän tulisi olla sitova. Mahdolliset poikkeamat lisäävät todennäköisesti kustannuksia markkinatoimijoille. Fortum odottaa, että Fingrid on saamansa palutteen perusteella jo huomionnut implementointiaikataulussa eri riskitekijät mahdollisimman hyvin, mutta valmistautuminen on hyvin TSO-keskeistä. Fortum kaipaisi enemmän tietoa vaikutuksista markkinatoimijoille, jotta markkinatoimijat voisivat paremmin valmistautua muutoksiin.

Fortum yhtyy Fingridin näkemykseen siitä, että siirtyminen 15 -minuutin taseselvitysjaksoon ei ole järkevää, jollei myös markkinat toimi samalla syklillä. Fortum kuitenkin huomauttaa, että minimivaatimus kohdistuu päivänsisäisten markkinoiden toimintaan. 15-minuutin tuotteet päivänsisäisillä markkinoilla mahdollistaisivat markkinatoimijoiden tasapainottavan salkkunsaa 15- minuutin jaksoissa. Mikäli siirtoverkonhaltijat eivät pysty kehittämään 15 -minuutin tasemarkkinoita suunnitellusti, niin 15 -minuutin taseselvitysjakson implementointia ei pitäisi viivästyttää edellyttäen, että päivänsisäisillä markkinoilla voidaan käydä kauppaa 15-minuutin tuotteilla.

Fortum myös pohtii lausunnossaan, onko todella esitetyn mukaisesti ehdottoman välttämätöntä liittyä MARIin välivaiheena esitetyn Nordic mFFR markkinan kautta. Mikä estää siirtoverkonhaltijoita liittymästä MARIin suoraan, kun se on mahdollista? Fortumin mukaan tarpeeton alueellinen välivaihe johtaa suurempiin kustannuksiin ja viivästyttää eurooppalaisiin alustoihin liittymistä etenkin, kun MARIin ja Picasson arvellaan valmistuvan aikataulullisesti ennen Nordic mFFR -markkinaa. Fortum on myös huolissaan esitetyistä suunnitelmista hakea poikkeusta Picassoon liittymiselle. Fortumin mukaan aFFR -energiamarkkinoille tulisi päästä heti, kun mahdollista, koska se lisäisi reservihankinnan tehokkuutta ja reservien joustavaa käyttöä.

Kuten Fingrid itsekin on todennut, ei 15 -minuutin resoluutioon siirtyminen aiheuta käyttövarmuusriskejä. Fortum katsoo, että aikaisempi 15 -minuutin taseselvitysjakson käyttöönotto voisi parantaa käyttövarmuutta, koska muutosten vaikutukset käyttövarmuudelle 15 minuutin syklissä toimittaessa olisivat pienemmät kuin nykyisin, mikä puhuu aiemman käyttöönoton puolesta. Fortum katsoo myös, että viivästymisellä on negatiivisia vaikutuksia kilpailun ja tasapuolisten markkinaolosuhteiden näkökulmasta. Myöhäisempi liittyminen MARI- ja PICASSO -alustoille estävät pohjoismaisia markkinatoimijoita pääsemästä eurooppalaisille tasemarkkinoille ja hyötymästä niistä samassa tahdissa muiden eurooppalaisten markkinatoimijoiden kanssa.

Lopuksi Fortum esitti huolensa Fifty AS:lle annetusta merkityksestä siirtoverkonhaltijoiden yhteisessä suunnitelmassa.

Energiateollisuus ry:n lausunto

Energiateollisuuden mukaan ehdotettu aikataulu (22.5.2023) ja tehdyt valmistelut antavat hyvän pohjan toteuttaa siirtyminen varttitaseeseen hallitusti. Hankkeen aikataulun kannalta on erittäin tärkeää, että kaikki pohjoismaiset kantaverkkoyhtiöt pysyvät myös omien kansallisten toteutushankkeiden aikataulussa. Etenemiseen muissa Pohjoismaissa pitää kiinnittää huomiota ja läpinäkyvästi raportoida sekä keskinäisesti että sidosryhmien kanssa edistymisestä varttitaseen toimeenpanon kannalta keskeisissä kohdissa.

Energiateollisuus on samaa mieltä, että varttitase edellyttää vähintään vartin säätösähkö- ja päivänsisäisiä markkinoita. Tavoiteltavaa on, että varttitaseen myötä olisi mahdollista käyttää varttituotteita myös päivää edeltävässä huutokaupassa, ja toivomme tähän valmisteluun ja edellytysten luomiseen kiinnitettävän lisää huomiota Euroopassa, Pohjolassa ja Suomessa. Jaamme näkemyksen, että varttitaseen käyttöönotto edellyttää tasehallinnan automatisointia sekä pohjoismaisen taseselvitysryhmän, Datahubin, energiamittauksen, mittaustietojärjestelmien ja päivänsisäisen-kaupankäynnin siirtymistä 15 minuuttiin. Kokonaisuuteen liittyy paljon muutoksia ja onkin tärkeää, että varmistetaan riittävästi aikaa testaamiselle. Ehdotettu aikataulu mahdollistaa tämän edellyttäen, että muutoshankkeet etenevät suunnitellusti.

Toimialan yhteisessä siirtymäaikataulussa kaikki energiankulutukseltaan suuremmat kohteet sekä muutkin kohteet, joissa etäpäivitys on toteutettavissa siirtyvät varttimittaukseen varttitaseen käyttöönottoon mennessä. Tarpeettomien kustannusten välttämiseksi muissa kohteissa on tarkoituksenmukaista toteuttaa mittarivaihdot lähtökohtaisesti mittarien ikääntyessä. Näiden lisäksi varttitaseen onnistunut käyttöönotto vaatii markkinatoimijoiden valmiutta siirtyä varttitaseeseen, mikä puolestaan edellyttää Fingridiltä aktiivista viestintää sekä yhteistyötä sidosryhmien kanssa.

Energiateollisuus kiittää tarkennettua aikataulua ja virstanpylväitä säätösähköuudistuksen etenemisestä, joka on keskeisiä edellytyksiä onnistuneelle varttitaseeseen siirtymiselle. Datahubin käyttöönotto ja varttivalmiuden testaus ovat keskeisiä edellytyksiä onnistuneelle siirtymälle varttitaseeseen. Datahubin käyttöönotto ennen varttitaseen käyttöönottoa on yleisen taloudellisen tehokkuuden kannalta välttämätöntä, mikä puoltaa varttitaseen derogaatiota. Ehdotettu aikataulu mahdollistaa kustannustehokkaan siirtymisen varttimittaukseen jakeluverkoissa ja välttämään ennen datahubin käyttöönottoa tapahtuvat väliaikaisjärjestelyt.

Koska viivytyksiä on odotettavissa naapurimarkkina-alueilla ja myös muualla Euroopassa, voi ehdotetun derogaation vaikutukset Euroopan markkinoiden yhdistämisprosessille arvioida hyvin pieniksi. Huomioiden menossa olevat kehityshankkeet Suomessa ja lähialueilla sekä tiedossa oleva haasteet siirtyä varttitaseeseen muilla markkina-alueilla, on hakemuksessa nähdäksemme riittävällä tasolla arvioitu EBGL-asetuksen edellyttämät asiat.

Alva Sähköverkot ilmoitti tukevansa Energiateollisuus ry:n esittämiä näkemyksiä.

Energiaviraston lisäselvityspyynnö Fingridille

Energiavirasto tutustuttuaan Fingridin hakemukseen sekä sille toimitettuihin lausuntoihin lähetti Fingridille 21.10.2020 tasehallinnan suuntaviivojen artiklan 62(6) mukaisen lisäselvityspyynnön.

Lisäselvityspyynnössään Energiavirasto totesi, että poikkeuspyynnössä jää epäselväksi ja perustelemattomaksi mitkä esitetyt vaikeudet ovat 15 minuutin taseselvityksen käyttöönoton kannalta ehdottomia edellytyksiä, ja toisaalta käyttöönotto-suunnitelmassa ei ole esitetty yksityiskohtaista suunnitelmaa ja aikataulua, jossa määritetään kuinka 15 minuutin taseselvitysjakson käyttöönoton kannalta ehdottomat edellytykset toteutetaan ja täytäntöönpano varmistetaan pyydetyn poikkeuksen jälkeen.

Energiavirasto pyysi Fingridiä:

1. Yksilöimään ja perustelemaan 15 minuutin taseselvitysjakson käyttöönoton kannalta ehdottomat edellytykset;
2. esittämään yksityiskohtaisen kuvauksen tehdyistä toimenpiteistä 15 minuutin taseselvitysjakson implementoimiseksi ja selvittämään, miksi tarvittavia toimenpiteitä ei voitu tehdä määräajassa;
3. esittämään yksityiskohtaisen aikataulutetun suunnitelman, jossa määritellään, kuinka 15 minuutin taseselvitysjakson käyttöönoton kannalta ehdottomat edellytykset toteutetaan ja täytäntöönpano varmistetaan pyydetyn poikkeuksen jälkeen.

Poikkeuspyynnön mukaan Svenska Kraftnätin ja Statnetin yhteistyöyhtiö Fifty AS:n rooli palvelutoimittajana on Pohjoismaisen tasehallintahankkeen toteutuksessa keskeinen. Edelleen poikkeuspyynnön mukaan Fifty AS vastaa kaikkien säätö- ja tasehallintamarkkinapalveluiden ja tasehallinnan yhteisten tietojärjestelmien määrittelystä, kehityksestä ja testauksesta.

Energiavirasto pyysi Fingridiltä selvitystä:

4. Onko Fingrid siirtänyt tehtäviään kokonaan tai osittain Svenska Kraftnätin ja Statnetin yhteistyöyhtiö Fifty AS:lle tasehallinnan suuntaviivojen 13 artiklan mukaisesti?

Mikäli Fingrid on siirtänyt tehtäviään, Energiavirasto pyytää selvittämään:

5. Mitkä tasehallinnan suuntaviivojen mukaiset tehtävät ja miltä osin Fingrid on siirtänyt Fifty AS:lle? Mistä lukien Fifty AS on hoitanut kyseisiä tehtäviä?
6. Miten Fingrid on varmistanut, että Fifty AS pystyy toteuttamaan tehtävät, ja miten Fifty AS on ennen tehtävien siirtämistä osoittanut kykynsä täyttää sille siirretyt tehtävät?

Mikäli Fingrid ei ole siirtänyt tehtäviään, Energiavirasto pyytää Fingridiä tarkentamaan Fifty AS:n ja Pohjoismaisen tasehallintahankkeen roolia tasehallinnan suuntaviivojen mukaisten tehtävien ja tavoitteiden täyttämiseksi:

7. Millä tavoin Pohjoismainen tasehallintahanke liittyy tasehallinnan suuntaviivojen mukaisten tehtävien ja tavoitteiden täyttämiseen?

8. Mikä on Fifty AS:n vastuulla olevien säätö- ja tasehallintamarkkinapalveluiden sekä tasehallinnan yhteisten tietojärjestelmien määrittelyjen, kehityksen ja testauksen rooli tasehallinnan suuntaviivojen mukaisten tehtävien ja tavoitteiden täyttämiseen?

Lisäksi Energiavirasto pyysi Fingridiä vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

9. Miksi Fingrid pyytää poikkeusta 22.5.2023 saakka? Mikä ehdoton edellytys 15 minuutin taseselvitysjakson käyttöönotolle täyttyy 22.5.2023?

- Miten Fingrid on varmistanut, että kyseinen edellytys täyttyy?
- Miten Fingrid on varautunut siihen, jos edellytys ei täytykään?

10. Miten muiden Pohjoismaiden kansallisten hankkeiden eteneminen vaikuttaa Fingridin edellytyksiin soveltaa 15 minuutin taseselvitysjaksoa Suomessa? Miten Fingrid on huomionut nämä mahdolliset vaikutukset omassa suunnitelmassaan?

11. Miksi Fingrid suunnittelee uutta Pohjoismaista mFRR-energiamarkkinaa? Miksi kyseisen markkinan katsotaan olevan osa 15 minuutin taseselvitysjakson toteutusta? Miten markkinan viivästyminen vaikuttaisi taseselvitysjakson käyttöönottoon ja miten Fingrid on huomionut tämän suunnitelmassaan?

12. Millä perusteella 15 minuutin taseselvitysjakson käyttöönoton lykkääminen ei viivästyttä eurooppalaisille kaupankäyntialustoille liittymistä, jos kyseisillä markkinoilla kaupankäyntijakso tulee olemaan 15 minuuttia ja 15 minuutin taseselvitysjakso on katsottu edellytykseksi osallistumiseen?

13. Mitä muutoksia 15 minuutin taseselvitysjaksoon siirtyminen edellyttää yhteis-eurooppalaiseen XBID-järjestelmään ja Fingridin omiin tietojärjestelmiin? Milloin

nämä muutokset on suunniteltu tehtävän? Mikä on estänyt tai estää näiden muutosten tekemistä aiemmin?

Fingridin lisäselvitys

Fingrid toimitti lisäselvityksensä Energiavirastolle 19.1.2021 Energiaviraston Fingridille 14.12.2020 myöntämälisääjan puitteissa.

Lisäselvityksessään Fingrid totesi seuraavaa:

1. Energiavirasto pyytää Fingridiä yksilöimään ja perustelemaan 15 minuutin taseselvitysjakson käyttöönoton kannalta ehdottomat edellytykset.

Tasehallinnan suuntaviivan veloitteen täyttämisen kannalta 15 minuutin taseselvitysjakson käyttöönoton ehdoton edellytys on pohjoismaisen taseselvitysryhmän, eSettin sekä Datahubin käyttöönoton jälkeen Datahubin toteuttaman jakeluverkotason taseselvitysten siirtäminen 15 minuutin resoluutioon. Näiden lisäksi tulee markkinapaikkojen – ensi vaiheessa säätösähkömarkkinoiden ja päivänsisäisten

markkinoiden siirtyä 15 minuutin markkina-aikajaksoon ja mahdollistaa kaupan käynti 15 minuutin tuotteilla.

Fingrid tavoittelee 15 minuutin taseselvitysjakson käyttöönotossa toimivaa ja markkinoiden kannalta järkevää toteutusta. Käytännössä toimivan toteutuksen ehdottomiksi edellytyksiksi Fingrid näkee, että 15 minuutin taseselvitysjakson lisäksi myös energiamittaus tulee toteuttaa 15 minuutin resoluutiolla, ja että kaupankäynti 15 minuutin tuotteilla vähintään sekä päivänsisäisillä markkinoilla että säätösähkömarkkinoilla tulee olla mahdollista. Sähköjärjestelmän tasapainotuksen kannalta ehdottoman tärkeää, että Suomi pystyy toimimaan osana pohjoismaisia säätösähkömarkkinoita, sillä pohjoismaisen säädön merkitys Suomen tasehallinnalle on keskeinen.

Energiamittauksen siirtäminen 15 minuutin resoluutioon edellyttää markkinaosapuolilta, erityisesti jakeluverkoilta ja muilta mittausaluevastoillisilta, muutoksia mittareihin ja mittautietojärjestelmiin. Nämä muutokset edellyttävät myös asetusmuutoksia, joiden valmistelu on työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) vastuulla. Ilman lainsäädäntömuutosten voimaantuloa markkinaosapuolia ei voida velvoittaa tekemään tarvittavia energiamittauksiin liittyviä muutoksia. Täten Fingrid näkee, että TEM:n asetusmuutosten voimaantulo tarpeeksi varhaisessa vaiheessa siten, että markkinaosapuolille jää riittävästi aikaa toteuttaa tarvittavat muutokset, on myös 15 minuutin taseselvityksen toimivan toteutuksen ehdoton edellytys. 15 minuutin taseselvitys vaatii myös muun muassa tasevastaavien ja reservitoimittajien ehtojen päivitystä. Sääntelyviranomaisen tulee hyväksyä uudet ehdot siten, ettei se vaikuta 15 minuutin taseselvityksen käyttöönottoon.

2. Energiavirasto pyytää Fingridiä esittämään yksityiskohtaisen kuvauksen tehdyistä toimenpiteistä 15 minuutin taseselvitysjakson implementoimiseksi ja selvittämään, miksi tarvittavia toimenpiteitä ei voitu tehdä määräajassa

15 minuutin taseselvitysjakson toteuttaminen edellyttää sekä taseselvityksen että markkinoiden siirtämistä 15 minuutin aikajaksoon. Toteutusta on lähdetty tekemään sekä pohjoismaisessa yhteistyössä (15 minuutin käyttöönotto markkinoilla) että kansallisesti (taseselvitys ja mittaukset). 15 minuutin taseselvitysjakson kansallisen osan toteutus alkoi vuonna 2018, ja toteutuksen tavoiteaikataulu oli Tasehallinnan suuntaviivojen mukaisesti 20.12.2020. Tuolloin Fingridissä valmistauduttiin 15 minuutin taseselvitysjakson käyttöönottoon muun muassa kartoittamalla muutostarpeita ja toimialan valmiutta. Tarvittavia muutoksia kartoitettiin yhdessä toimialan kanssa ja sen tueksi perustettiin kansallinen referenssiryhmä.

Uusien järjestelmien alustava määrittely niin taseselvitystä kuin säätösähkömarkkinoita varten tehtiin jo aikaisessa vaiheessa. Myös tarvittavien lakimuutosten valmistelu ja esitys TEM:lle ehdittiin tehdä. Näiden lisäksi Fingridin kantaverkkomittausten päivittäminen tunnista 15 minuuttiin sekä niihin liittyvän mittautietojärjestelmän päivitys toteutettiin ajoissa. Keväällä 2019 kuitenkin selvisi, että tasehallintaa varten tarvittavat muutokset ovat suurempia kuin ennalta osattiin odottaa, eikä niitä ehditä toteuttamaan Tasehallinnan suuntaviivojen mukaisessa aikataulussa. Kyseiset tasehallinnan muutokset liittyivät Pohjoismaiden yhteiseen ratkaisuun siirtää säätösähkömarkkinoiden nykyinen toimintaikkuna tunnista 15 minuuttiin. Käyttövarmuussyistä tähän muutokseen sisältyy vahvasti myös valvomon automatisointi tasehallinnan osalta. Koska tasehallinta on nykyisen käytännön

mukaan vahvasti yhteispohjoismainen (mm. alueellisten säätötarpeiden määrittäminen nykyisin keskitetysti Norjasta ja/tai Ruotsista), Fingridillä ei ole ollut tähän omaa kansallista ratkaisua. Uuden tasehallintamallin eli ACE-mallin käyttöönoton myötä tasehallintaa tehdään kuitenkin alueellisesti. Säättösähkömarkkinan siirtymisen 15 minuutin aikaresoluutioon ja siten myös tasehallinnan automatisointi nähtiin ehdottomana edellytyksenä siirtymisessä 15 minuutin taseselvitykseen. Tästä syystä 15 minuutin taseselvityksen käyttöönotolle jouduttiin pohtimaan uutta aikataulua.

Uuden tavoiteaikataulun myötä Fingrid ei lähtenyt toteuttamaan kaikkia tarvittavia toimenpiteitä (lähinnä suurempia IT-toteutuksia), koska niille ei vielä ollut tarvetta eikä uudesta aikataulusta ollut vielä täyttä varmuutta. IT-järjestelmien turhan aikainen toteutus olisi aiheuttanut ylimääräisiä ylläpitokustannuksia ja toteutetut ratkaisut olisivat saattaneet myöhemmin olla jo vanhentuneita

3. Onko Fingrid siirtänyt tehtäviään kokonaan tai osittain Svenska Kraftnätin ja Statnetin yhteistyöyhtiö Fifty AS:lle tasehallinnan suuntaviivojen 13 artiklan mukaisesti?

Fifty AS on Svk:n ja SN:n yhteisesti (50/50 periaatteella) omistama tietojärjestelmäpalveluita tarjoava yritys, joka toimittaa heidän IT-toteutustaan. Fingrid ei ole siirtänyt Tasehallinnan suuntaviivoissa Fingridille osoitettuja tehtäviä kokonaan tai osittainkaan Fifty AS:lle, eikä Fingridillä ole sopimussuhdetta Fifty AS:n kanssa. Fingrid ei ole myöskään siirtänyt tasehallinnan suuntaviivoissa Fingridille osoitettuja tehtäviä muille pohjoismaisille kantaverkkoyhtiöille. Pohjoismaiden kantaverkkoyhtiöiden välisessä sähköjärjestelmän käyttö sopimuksessa (Nordic System Operation Agreement) on nimetty sähkösiirtoverkon käyttöä koskevissa suuntaviivoissa määriteltyjen taajuudensäätöblokin valvojaksi Statnett (artikla 134) ja synkronialueen valvojaksi Svenska kraftnät (artikla 133).

4. Millä tavoin Pohjoismainen tasehallintahanke liittyy tasehallinnan suuntaviivojen mukaisten tehtävien ja tavoitteiden täyttämiseen?

Pohjoismaisen tasehallintahankkeen tavoitteena on muuttaa Pohjoismaiden tasehallinnan toimintatapaa ja siirtyä uuteen ACE (Area Control Error) tasehallintamalliin. ACE-mallissa kukin kantaverkkoyhtiö määrittelee itsenäisesti oman alueensa säätötarpeen ja huolehtii oman alueensa tasapainosta. Suomi, Ruotsi, Norja ja Itä-Tanska muodostavat yhteisen pohjoismaisen taajuudensäätöblokin (Load Frequency control / LFC Block), joten Suomen on siirryttävä ACE-malliin samanaikaisesti muiden Pohjoismaiden kanssa.

ACE-mallin käyttöönotolla mahdollistetaan pohjoismaisten kantaverkkoyhtiöiden liittyminen Tasehallinnan suuntaviivojen mukaisille säätöenergian eurooppalaisille markkinapaikoille (artikla 20, MARI) ja (artikla 21, PICASSO), jotka perustuvat säätöaluekohtaisiin (LFC alue) säätötarpeisiin. Pohjoismaisen tasehallintahankkeen tavoitteena on myös uudistaa nykyinen taseselvitys vastaamaan Tasehallinnan suuntaviivojen vaatimuksia. Taseselvityksen uudistuksia ovat yksi tase – yksi hinta – mallin käyttöönotto (artikla 54) sekä siirtyminen 15 minuutin taseselvitysjaksoon (artikla 53). Pohjoismaisen tasehallintahankkeen rooli näissä uudistuksissa on koordinoita Pohjoismaiden yhtäaikaista toteutusta ja yhteisiä ratkaisuja. Pohjoismaisella yhteistyöllä pyritään Tasehallinnan suuntaviivojen yleisten tavoitteiden

(artikla 3, Tavoitteet ja sääntelynäkökohdat) mukaisesti edistämään markkinoiden yhtenäisyyttä ja tehokkuutta.

5. Mikä on Fifty AS:n vastuulla olevien säätö- ja tasehallintamarkkinapalveluiden sekä tasehallinnan yhteisten tietojärjestelmien määrittelyjen, kehityksen ja testauksen rooli tasehallinnan suuntaviivojen mukaisten tehtävien ja tavoitteiden täyttämiseen?

Fifty AS on palveluntarjoaja, jonka tehtävänä on toteuttaa kantaverkkoyhtiöiden määrittelemiä ja tilaamia tietojärjestelmiä. Vastuu säätö- ja tasehallintamarkkinapalveluista ja yhteisistä tietojärjestelmistä on kantaverkkoyhtiöillä. Pohjoismaiden kantaverkkoyhtiöiden yhteistyösopimuksessa (Cooperation Agreement) on sovittu, että yhteisen säätösähkömarkkinatyökalun määrittelytyö (ehdot ja edellytykset, metodologiat, markkinasuunnittelu ja -periaatteet) tehdään yhteistyössä pohjoismaisten kantaverkkoyhtiöiden kesken, ja että vastuu kantaverkkoyhtiöiden lakisääteisistä velvoitteista säilyy kullakin kantaverkkoyhtiöllä.

Pohjoismaista säätösähkömarkkinatyökalua uudistetaan niin, että se kykenee toimimaan 15 minuutin aikaresoluutiolla ja aktivoimaan säätöenergiatarjoukset pohjoismaisella tasolla automaattisesti. Työkalu on määritetty MARI-yhteensopivaksi, ja se mahdollistaa 15 minuutin säätösähkön ja tasepoikkeaman hintojen muodostamisen. Svenska krafnet ja Statnett toimivat yhteisen pohjoismaisen säätösähkömarkkinatyökalun tietojärjestelmätoteuttajina. Fifty AS on SvK:n ja SN:n yhteisesti (50/50 periaatteella) omistama tietojärjestelmäpalveluita tarjoava yritys, joka toimittaa heidän IT-toteutustaan.

6. Miksi Fingrid pyytää poikkeusta 22.5.2023 saakka? Mikä ehdoton edellytys 15 minuutin taseselvitysjakson käyttöönotolle täyttyy 22.5.2023? Miten Fingrid on varmistanut, että kyseinen edellytys täyttyy? Miten Fingrid on varautunut siihen, jos edellytys ei täytykään?

15 minuutin taseselvityksen käyttöönotto on ajoitettu vuoden 2023 toiselle kvartaalille (Q2/2023) siksi, että siihen mennessä kaikki 15 minuutin taseselvityksen ehdottomat edellytykset ovat ehditty toteuttaa. Käyttöönottoaikataulun kannalta keskeisin määräävä edellytys on pohjoismaisen säätösähkömarkkinan valmius 15 minuutin taseselvitykseen. Tarkka päivämäärä 22.5.2023 valikoitui siksi, että se on mahdollisimman myöhään Q2/2023 aikana, mutta ei kuitenkaan liian lähellä kesäloomia tai pyhäpäiviä. Tämä toive on tullut myös toimialalta.

Pohjoismaisen säätösähkömarkkinan siirtyminen 15 minuutin kaupankäyntijaksoon edellyttää tasehallinnan automatisointia. Fingrid on varmistanut, että kyseinen edellytys täyttyy muun muassa tiiviillä yhteistyöllä ja tiedonvaihdolla pohjoismaisen mFRR energiamarkkina -projektin kanssa.

mFRR energiamarkkina -projekti hallitsee projektin toteutukseen liittyviä riskejä ja tarvittaessa priorisoi tehtäviä ja projektin läpivientiä pyrkien nykyiseen aikataulutavoitteeseen. Projektissa on niin kansallisella kuin pohjoismaisella tasolla sitouduttu toteuttamaan projekti kokonaisuudessaan siten, ettei mFRR energiamarkkina -projekti vaikuta tavoiteltuun 15 minuutin taseselvityksen käyttöönottopäivämäärään. Mikäli pohjoismaisen mFRR energiamarkkinan tai sen edellyttämien kansallisten tasehallinnan automatisointien toteutus viivästyy, eikä pohjoismaista 15

minuutin säätösähkömarkkinaa pystytä ottamaan käyttöön ennen 15 minuutin taseselvitykseen siirtymistä, jatketaan pohjoismaisilla säätösähkömarkkinoilla edelleen 60 minuutin kaupankäyntijaksolla. Tässä tilanteessa Fingrid varautuu 15 minuutin taseselvitysjakson vaihtoehtoiseen käyttöönottoon.

7. Miten muiden Pohjoismaiden kansallisten hankkeiden eteneminen vaikuttaa Fingridin edellytyksiin soveltaa 15 minuutin taseselvitysjaksoa Suomessa? Miten Fingrid on huomioinut nämä mahdolliset vaikutukset omassa suunnitelmassaan?

Siirtyminen 15 minuutin taseselvitysjaksoon ja markkinoihin yhtäaikaaisesti kaikissa Pohjoismaissa on tukkusähkö- ja tasehallintamarkkinoiden toimivuuden, markkina-toimijoiden ja kansantaloudellisen tehokkuuden kannalta kaikkein järkevintä sekä tasehallinnan suuntaviivan 3 artiklan 1 kohdassa lueteltujen tavoitteiden mukaista. Lisäksi pohjoismaiset kantaverkkoyhtiöt toteuttavat yhteisiä ratkaisuja 15 minuutin taseselvitysjakson käyttöönottamiseksi. Edellä mainituista syistä 15 minuutin taseselvitykseen pyritään siirtymään kaikissa Pohjoismaissa yhtä aikaa. Kansallisten hankkeiden aikataulujen tärkeimmät virstanpylväät ovat siten koordinoitu ja kansallisten hankkeiden etenemistä seurataan yhteisesti pohjoismaisella tasolla.

8. Miksi Fingrid suunnittelee uutta pohjoismaista mFRRenergiamarkkinaa? Miksi kyseisen markkinan katsotaan olevan osa 15 minuutin taseselvitysjakson toteutusta? Miten markkinan viivästyminen vaikuttaisi taseselvitysjakson käyttöönottoon ja miten Fingrid on huomioinut tämän suunnitelmassaan?

Suomen sähköjärjestelmän riittävän säätösähkön saatavuuden ja tehokkaan hinnanmuodostuksen näkökulmasta Suomen osallistuminen yhteispohjoismaisille säätösähkömarkkinoille on tärkeää. Yhteinen säätösähkömarkkina mahdollistaa reservien optimaalisemman mitoituksen yhteispohjoismaisen tarpeen mukaan. Suomen irtautuminen omaksi kansalliseksi säätösähkömarkkinaksi heikentäisi käyttövarmuuden kannalta riittävän säätösähkön saatavuuden kaikissa käyttötilanteissa. Tästä syystä Fingrid on mukana myös 15 minuutin yhteispohjoismaisen säätösähkömarkkinan eli mFRR energiainmarkkinan suunnittelussa ja toteutuksessa. Fingrid tavoittelee 15 minuutin taseselvitysjakson käyttöönotossa käytännössä toimivaa ja markkinoiden kannalta järkevää ratkaisua. Tämä tarkoittaa sitä, että 15 minuutin taseselvitysjakson lisäksi myös kaupankäynti vähintään päivänsisäisillä ja säätösähkömarkkinoilla tulee olla mahdollista 15 minuutin tuotteilla. Nykyinen säätösähkömarkkina eli mFRR-energiainmarkkina on jo nyt yhteispohjoismaisesti toimiva markkinapaikka, mutta se toimii tällä hetkellä tunnin toimintaikkunassa eikä näin ollen vielä tue 15 minuutin kaupankäyntiä.

Yhteispohjoismainen 15 minuutin säätösähkömarkkina on käyttövarmuuden ja riskienhallinnan kannalta keskeinen välivaihe pohjoismaisten kantaverkkoyhtiöiden yhteisesti sovitussa siirtymisessä eurooppalaisille säätösähkömarkkinoille (MARI). Jos pohjoismaisen säätösähkömarkkinan tunti-vartti siirtymävaihetta ei toteutettaisi, kantaverkkoyhtiöiden tulisi siirtyä automatisoituun tasehallintaan samanaikaisesti 15 minuutin taseselvitysjaksoon siirtymisen kanssa. Suuret muutokset samalla kertaa kantaverkon käyttötoiminnassa olisivat riski käyttövarmuudelle.

Pohjoismaiset kantaverkkoyhtiöt ovat sitoutuneet 15 minuutin taseselvitysjakson yhteiseen käyttöönottopäivämäärään. Yhteisenä tavoitteena on, että 15 minuutin

taseselvitysjakson ehdottomaksi edellytykseksi katsottu pohjoismainen mFRR energiamarkkina ei viivästy. Tämän tavoitteen edistämiseksi pohjoismaiset kantaverkkoyhtiöt priorisoivat projektille osoitettuja resursseja.

Mikäli pohjoismaisen mFRR energiamarkkinan tai sen edellyttämien kansallisten tasehallinnan automatisointien toteutus viivästyy paljon, eikä pohjoismaista 15 minuutin säätösähkömarkkinaa pystytä ottamaan käyttöön ennen 15 minuutin taseselvitykseen siirtymistä, jatketaan pohjoismaisilla säätösähkömarkkinoilla edelleen 60 minuutin kaupankäyntijaksolla. Tässä tilanteessa Fingrid varautuu 15 minuutin taseselvitysjakson vaihtoehtoiseen käyttöönottoon.

9. Millä perusteella 15 minuutin taseselvitysjakson käyttöönoton lykkääminen ei viivästyä eurooppalaisille kaupankäyntialustoille liittymistä, jos kyseisillä markkinoilla kaupankäyntijakso tulee olemaan 15 minuuttia ja 15 minuutin taseselvitysjakso on katsottu edellytykseksi osallistumiseen?

Eurooppalaisille kaupankäyntialustoille (MARI ja PICASSO) liittyminen edellyttää 15 minuutin taseselvitysjakson lisäksi, että uusi ACE-tasehallintamalli on otettu pohjoismaisella tasolla käyttöön, ja että tasehallinnan automatisointi on toteutettu. 15 minuutin taseselvitysjakson käyttöönotto ei siis ole eurooppalaisille kaupankäyntialustoille liittymisen ainoa edellytys.

ACE-tasehallintamalliin on siirryttävä yhtäaikaaisesti kaikissa Pohjoismaissa, koska Pohjoismaat muodostavat yhteisen pohjoismaisen taajuudensäätöblokin (Load Frequency control / LFC Block). Myös siirtyminen eurooppalaisille kaupankäyntialustoille tulee toteuttaa samanaikaisesti kaikissa Pohjoismaissa. Pohjoismaisen tasehallintahankkeen tiekartan mukaisesti pohjoismaiden yhtäaikainen liittyminen eurooppalaisille kaupankäyntialustoille tulee tapahtumaan viimeistään Q2/2024.

10. Mitä muutoksia 15 minuutin taseselvitysjaksoon siirtyminen edellyttää yhteiseurooppalaiseen XBID-järjestelmään ja Fingridin omiin tietojärjestelmiin? Milloin nämä muutokset on suunniteltu tehtävän? Mikä on estänyt tai estää näiden muutosten tekemistä aiemmin?

15 minuutin taseselvitys tuo muutostarpeita tasehallintaan, kaupankäyntiin päivän sisäisillä ja säätösähkömarkkinoilla, energiamittaukseen sekä taseselvitykseen. Kaikkiin näihin liittyy tietojärjestelmiä, jotka tällä hetkellä tukevat tuntitietojen käsittelyä. Nämä tietojärjestelmät tulee päivittää varttikykyisiksi ennen 15 minuutin taseselvityksen käyttöönottoa. Tarvittavien tietojärjestelmien toteutukset on asetettu toteutettavaksi 15 minuutin taseselvityksen tavoiteaikataulun mukaisesti. Syitä siihen, miksi kaikkia IT-muutoksia ei ole jo nyt tehty, on esitelty ja perusteltu tämän dokumentin luvussa 1.2.

XBID

Yhteiseurooppalaisessa XBID-kaupankäyntijärjestelmässä tietyillä rajoilla on jo nyt mahdollista käydä kauppaa 15 minuutin resoluutiolla, ja täten järjestelmä on jo valmis tukemaan 15 minuutin kaupankäyntijaksoa. XBID:in tullaan vielä lisäämään ominaisuus, jolla XBID-järjestelmä voi yhdistää eri tarjouksia keskenään (15min, 30min, 60min tuotteita, ns. "Cross-product matching"). Tämä ominaisuus tulee alustavan aikataulun mukaan vuoden 2021 lopussa tai vuoden 2022 alussa. Fingridin omiin tietojärjestelmiin tulee vähäisiä muutoksia, jotka liittyvät suoraan vain

XBID-järjestelmään. Muutokset liittyvät tiedostojen muotoon, määrään ja lähetystiheyteen.

Muut järjestelmämuutokset

15 minuutin taseselvityksen käyttöönotto vaatii muutoksia Fingridin omiin tietojärjestelmiin. Näistä muutoksista selvästi suurin ja haastavin on säätösähkömarkkinan ja valvomon tasehallintaprosessien sekä -työkalujen automatisointi, kun siirrytään tunnin toimintaikkunasta 15 minuuttiin. Edellä mainittujen muutosten toteutus on kuvattu tarkemmin Fingridin alkuperäisen derogaatiohakemuksen luvussa 5.1.2.

Muita merkittäviä muutoksia ovat Datahubin käyttöönotto ja siirtyminen 15 minuuttiin sekä Fingridin laskutus- ja taseselvitysjärjestelmän päivitys 15 minuuttiin. Datahub on keskeisessä asemassa jakeluverkkojen taseselvityksessä ja vähittäismarkkinoiden tiedonvaihdossa ja siten myös 15 minuutin taseselvityksen kansallisessa toteutuksessa. Fingridin laskutus ja taseselvitysjärjestelmässä käsitellään muun muassa kantaverkkomittauksia sekä reservimarkkinoiden laskutusta, ja se on siten osana reservimarkkinoiden taseselvitystä. Kyseinen järjestelmä on jo vuoden 2020 aikana päivitetty tukemaan 15 minuutin tietoa.

Edellä mainittujen tietojärjestelmien lisäksi Fingridin tulee tehdä päivityksiä muihinkin järjestelmiin/tiedonvaihtoon, jotta esimerkiksi markkinainformaatio saadaan tuotettua ja julkaistua 15 minuutin ajanjaksoissa. Muutokset liittyvät lähinnä tiedostojen muotoon ja määrään ja ne on aikataulutettu tehtäväksi ennen 15 minuutin taseselvityksen käyttöönottoa.

11. Miksi pohjoismaisen taseselvitysyksikön ja Fingridin taseselvitysjärjestelmän osalta ei ole tässä vaiheessa määritelty tarvittavia toimenpiteitä? Mitä nämä mahdolliset toimenpiteet ovat? Mikä estää näiden toimenpiteiden toteuttamisen ennen vuotta 2022?

Pohjoismaisen taseselvitysyksikön taseselvitysjärjestelmään tehtävien 15 minuutin muutosten määrittely aloitettiin vuonna 2018, kun 15 minuutin taseselvityksen tavoiteaikataulu oli vielä joulukuu 2020. 15 minuutin taseselvitysjakso aiheuttaa muutoksia ja uusia vaatimuksia pohjoismaiseen taseselvitysmalliin, sanomaliikenteeseen sekä tietojärjestelmiin. Näiden osalta toimenpiteitä tehtiin jo vuonna 2018. 15 minuutin taseselvitysjakson tavoiteaikataulun muutoksen takia myös taseselvitysjärjestelmän varttikyvykkyyden päivittämistä siirrettiin kustannustehokkuusyistä eteenpäin. Jos eSettin järjestelmät olisi päivitetty varttikyvykkääksi alkuperäisen aikataulun mukaisesti, olisi järjestelmän ylläpitokustannukset nousseet turhaan. Tämän takia eSettin 15 minuutin taseselvitysjakson toteutus odottaa käyttöönottopäivämäärän vahvistumista derogaatiopäätöksen myötä ja pohjoismaisten kantaverkkoyhtiöiden tilausta 15 minuutin taseselvitysjakson toteuttamiseksi.

12. Miksi 15 minuutin taseselvitysjakson käyttöönoton viivästyttämisellä ei ole katsottu olevan suoranaisia vaikutuksia muihin suunnittelualueisiin kuin Suomen viereisiin markkinoihin?

Arvioinnissa on otettu huomioon Suomen viereisten markkinoiden todellinen tilanne ja aikataulu ottaa 15 minuutin taseselvitys käyttöön sekä liittyä eurooppalaisille markkinoille. Nämä viereiset markkinat eivät ole siirtymässä viiteentoista minuuttiin eikä siten myöskään eurooppalaisille markkinoille ennen vuotta 2023.

Suomalaisten markkinatoimijoiden osallistuminen eurooppalaisille markkinoille 15 minuutin tuotteilla on kuitenkin mahdotonta, ellei myös viereiset markkinat ole jo liittyneet näille markkinoille. Täten 15 minuutin taseselvityksen viivästyttämisellä ei ole vaikutuksia Euroopan sähkömarkkinoiden integrointiprosessille. Jos viereisillä markkinoilla olisi tunnin taseselvitysjakso, rajojen ylittävä kaupankäynti käytäisiin tunnissa, vaikka Suomessa olisikin 15 minuutin taseselvitysjakso ja markkinat.

13. Vaikuttaako suunnitellun aFRR kapasiteettimarkkinan käyttöönoton kytkeytyminen ns. siirtooperusteisten kapasiteetin laskennan käyttöönottoon 15 minuutin taseselvitysjakson ehdottomien edellytysten täyttymiseen? Jos vaikuttaa, miten se on huomioitu ehdotuksessa?

Pohjoismaisen aFRR kapasiteettimarkkinan käyttöönotto ei ole ehdoton edellytys 15 minuutin taseselvitysjakson käyttöönotolle. Siirryttäessä 15 minuutin taseselvitykseen pohjoismaiset kantaverkkoyhtiöt odottavat aFRR kapasiteetin tarpeen kasvua. Koska joillakin pohjoismaisilla tarjousalueilla aFRR kapasiteettia on tarjolla hyvin rajoitetusti, pidetään pohjoismaisen aFRR kapasiteettimarkkinan käyttöönottoa erittäin tarpeellisena kyseisten tarjousalueiden osalta, jotta tasehallintaa voidaan tehdä kohtuullisin kustannuksin. Suomen osalta pohjoismaisen aFRR kapasiteettimarkkinan käyttöönotto ei ole yhtä kriittinen kuin muissa Pohjoismaissa, eikä siten vaikuta 15 minuutin taseselvitysjakson ehdottomien edellytysten täyttymiseen.

Fingridin vaihtoehtoinen suunnitelma

Jos jokin 15 minuutin taseselvitysjakson käyttöönoton kannalta ehdottomista edellytyksistä ei täyty tai jos muiden pohjoismaisten kantaverkkoyhtiöiden kansalliset hankkeet eivät ole valmiita poikkeusajan päätyessä, Fingridin tavoitteena on kuitenkin ottaa 15 minuutin taseselvitysjakson käyttöön niiltä osin, jotka ovat mahdollisia ja kokonaisuuden kannalta hyödyllisiä toteuttaa. Vaihtoehtoisen käyttöönoton suunnittelu ja siihen varautuminen tulee toteuttaa jo hyvissä ajoin ennen poikkeusajan päättymistä. Fingrid tulee raportoidaan Energiavirastolle käyttöönoton etenemisestä, jotta mahdollisiin poikkeuksiin toteutussuunnitelmassa voidaan reagoida ajoissa ja käydä keskustelua Energiaviraston kanssa eri vaihtoehtoista.

eSettin uuden taseselvitysjärjestelmän IT-toteutus aloitetaan eSettin tämänhetkisen arvion mukaan viimeistään tammikuussa 2022. Koska eSettin taseselvitysjärjestelmä on yhteispohjoismainen, tulee sen määrittelyssä ja toteutuksessa ottaa kaikkien pohjoismaisten hankkeiden aikataulut ja vaatimukset huomioon. Täten viimeistään vuoden 2021 loppuun mennessä vaatimukset eSettin taseselvitysjärjestelmälle tulee olla tiedossa. Vuoden 2021 lopulla Fingrid arvioi 15 minuutin taseselvitysjakson toteutuksen kokonaistilannetta ja riskejä, joiden pohjalta Fingrid tekee päätöksen varautumisesta 15 minuutin taseselvitysjakson vaihtoehtoiseen käyttöönottoon. Kokonaistilanteeseen ja riskien arviointiin perustuen Fingrid esittää tilannekuvan Energiavirastolle ja käy keskustelua vaihtoehtoisen käyttöönoton tarpeellisuudesta.

Jos varautuminen vaihtoehtoiseen käyttöönottoon nähdään ajankohtaisena, Fingrid tulee järjestämään julkisen kuulemisen vaihtoehtoisen käyttöönoton laajuudesta ja yksityiskohdista.

Fingridin kuuleminen päätösluonnoksesta

Energiavirasto toimitti päätösluonnoksen Fingridille lausuttavaksi 5.2.2021. Fingrid toimitti lausuntonsa luonnoksesta Energiavirastolle 18.2.2021 ennen asetetun määräajan 22.2.2021 umpeutumista.

Lausunnossaan Fingrid totesi pitävänsä päätöstä selkänä ja perusteltuna. Fingridin tulkinnan mukaan Energiavirasto velvoittaa Fingridiä toteuttamaan tarpeelliset toimenpiteet kansallisen 15 minuutin taseselvitysjakson toteuttamiseksi päätöksestä ilmenevällä tavalla sekä raporttoimaan kansallisen toteutusprojektin etenemisestä 6 kuukauden välein Energiavirastolle päätöksen antamispäivästä lähtien.

Fingrid samalla pyysi täsmentämään perusteluista kuvausta portaittaisesta siirtymisestä 15 minuutin energiamittaukseen. Muun muassa suuremmat kohteet, tuotanto ja rajapistemittaukset tulevat siirtymään 15 minuutin resoluutioon varttitaiseen käyttöönottoon mennessä eivät varttitaiseen käyttöönoton jälkeen. Lisäksi Fingrid toivoi Energiaviraston oikaisevan päätökseen datahubin käyttöönottopäivämäärän, joka on 21.2.2022.

Asiaan liittyvä lainsäädäntö

Komission asetus 2017/2195 sähköjärjestelmän tasehallintaa koskevista suuntaviivat (jäljempänä myös tasehallinnan- suuntaviivat)

Artiklan 53 (1.) mukaan kaikkien siirtoverkonhaltijoiden on viimeistään kolmen vuoden kuluttua tämän asetuksen voimaantulosta sovellettava 15 minuutin taseselvitysjaksoa kaikilla suunnittelualueilla ja varmistettava, että kaikki markkina-ai-kayksikön rajat osuvat päällekkäin taseselvitysjakson rajojen kanssa.

Artiklan 62(1.) mukaan Direktiivin 2009/72/EY 37 artiklan mukainen sääntelyviranomaisena voi siirtoverkonhaltijan pyynnöstä tai omasta aloitteestaan myöntää asianomaisille siirtoverkonhaltijoille poikkeuksen yhdestä tai useammasta tämän asetuksen säännöksestä 2–12 kohdan mukaisesti.

Artiklan 62(2.) mukaan siirtoverkonhaltija voi pyytää poikkeusta seuraavista vaatimuksista:

d) 53 artiklan 1 kohdan mukainen taseselvitysjakson yhdenmukaistaminen.

Artiklan 62(4.) mukaan siirtoverkonhaltijoiden on esitettävä kirjallinen poikkeuspyyntö asianomaiselle sääntelyviranomaiselle viimeistään kuusi kuukautta ennen sen säännöksen soveltamisen alkamisajankohtaa, johon poikkeusta pyydetään.

Artiklan 62(5.) mukaan poikkeuspyyntöön on sisällyttävä seuraavat tiedot:

- a) säännökset, joista poikkeamista pyydetään;
- b) poikkeuksen pyydetty soveltamisaika;

c) yksityiskohtainen suunnitelma ja aikataulu, jossa määritellään, kuinka tämän asetuksen kyseessä olevia säännöksiä käsitellään ja niiden täytäntöönpano varmistetaan poikkeuksen soveltamisajan päättymisen jälkeen;

d) arviointi pyydetyn poikkeuksen vaikutuksista viereisiin markkinoihin;

e) arviointi pyydetyn poikkeuksen mahdollisesti aiheuttamista riskeistä tasehallintamarkkinoiden yhdistämiselle Euroopassa.

Artiklan 62(6.) mukaan Asianomaisen sääntelyviranomaisen on tehtävä poikkeuspyyntöä koskeva päätös kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun se vastaanottaa pyynnön. Määräaikaa voidaan jatkaa ennen sen umpeutumista kolmella kuukaudella, jos asianomainen sääntelyviranomainen pyytää lisätietoja poikkeusta pyytäneeltä siirtoverkonhaltijalta. Lisäaika alkaa, kun täydelliset tiedot on vastaanotettu.

Artiklan 62(7) 7. Poikkeusta pyytäneen siirtoverkonhaltijan on toimitettava asianomaisen sääntelyviranomaisen mahdollisesti pyytämät lisätiedot kahden kuukauden kuluessa pyynnöstä. Jos siirtoverkonhaltija ei toimita pyydettyjä tietoja määräajassa, poikkeuspyyntö on katsottava peruutetuksi, paitsi jos ennen määräajan umpeutumista: a) asianomainen sääntelyviranomainen päättää jatkaa määräaikaa.

Artiklan 62(8) mukaan asianomaisen sääntelyviranomaisen on poikkeuspyyntöä arvioidessaan tai ennen kuin se myöntää poikkeuksen omasta aloitteestaan otettava huomioon seuraavat näkökohdat:

a) kyseisen säännöksen tai kyseisten säännösten täytäntöönpanoon liittyvät vaikeudet;

b) kyseisestä säännöksestä tai kyseisistä säännöksistä johtuvat riskit ja vaikutukset käyttövarmuuteen;

c) kyseisen säännöksen tai kyseisten säännösten täytäntöönpanon helpottamiseksi toteutetut toimet;

d) kyseisen säännöksen tai kyseisten säännösten täytäntöönpanemattomuudesta aiheutuvat vaikutukset suhteessa syrjimättömyyteen ja kilpailuun muiden eurooppalaisten markkinaosapuolten kanssa, erityisesti kysyntäjouston ja uusiutuvien energialähteiden osalta;

e) vaikutukset yleiseen taloudelliseen tehokkuuteen ja älykkääseen verkkoinfrastruktuuriin;

f) vaikutukset muihin suunnittelualueisiin ja yleiset seuraukset Euroopan markkinoiden yhdistämisprosessille.

Artiklan 62(9) mukaan asianomaisen sääntelyviranomaisen on annettava poikkeuspyyntöä tai sen omasta aloitteesta annettavaa poikkeusta koskeva perusteltu päätös. Jos asianomainen sääntelyviranomainen myöntää poikkeuksen, sen on määriteltävä poikkeuksen kesto. Poikkeus voidaan myöntää ainoastaan kerran enintään kahdeksi vuodeksi, lukuun ottamatta 2 kohdan c ja d alakohdassa tarkoitettuja poikkeuksia, jotka voidaan myöntää 1 päivään tammikuuta 2025 saakka.

Perustelut

Tasehallinnan -suuntaviivojen artikla 53(1.) edellyttää, että kaikkien siirtoverkonhaltijoiden on viimeistään kolmen vuoden kuluttua tämän asetuksen voimaantuloa sovellettava 15 minuutin taseselvitysjaksoa kaikilla suunnittelualueilla ja varmistettava, että kaikki markkina-aikayksikön rajat osuvat päällekkäin taseselvitysjakson rajojen kanssa. Harmonisoinnilla tavoitellaan ylikansallisten markkinoiden paremmin koordinoitua toimintaa ja sitä myötä resurssien tehokkaampaa käyttöä ja parempaa likviditeettiä etenkin päivänsisäisillä markkinoilla.

Tasehallinnan -suuntaviivojen artiklan 62 mukaan Direktiivin 2009/72/EY 37 artiklan mukainen sääntelyviranomaisen voi siirtoverkonhaltijan pyynnöstä tai omasta aloitteestaan myöntää asianomaisille siirtoverkonhaltijoille poikkeuksen yhdestä tai useammasta tämän asetuksen säännöksestä 2–12 kohdan mukaisesti. Artiklan 62(2.(d)) mukaan poikkeus voidaan myöntää artiklan 53(1.) kohdan mukaiselle taseselvitysjakson harmonisointivaatimukselle

Fingrid on 5.6.2020 toimittanut Energiavirastolle hakemuksen, jossa se on pyytänyt mahdollisuutta poiketa tasehallinnan -suuntaviivojen 53(1.) artiklan mukaisesta määräpäivästä 22.5.2023 asti. Tasehallinnan -suuntaviivojen 62 artikla mahdollistaa kansallisen sääntelyviranomaisen myöntää poikkeuksen aina 1.1.2025 asti.

Voimassa oleva kansalliseen sähkömarkkinalainsäädäntöön perustuva kansallinen taseselvitysprosessi ja sitä kautta myös eri markkinat on rakennettu Suomessa 60 minuutin syklille. Taseselvitysjakson harmonisoinnissa 15 minuutin sykliin on yksinkertaisimmillaan kyse siitä, että taseselvityksen aikaikkuna muutetaan nykyisestä 60 minuutista 15 minuuttiin, mikä edellyttää järjestelmämuutoksia siirtoverkonhaltijan tietojärjestelmiin, mutta ääritapauksessa se voitaisiin toteuttaa jopa manuaalisesti. Toimenpiteet tämän mallin toteuttamiseksi olisi todennäköisesti ehditty toteuttaa tasehallinnan -suuntaviivojen artiklan 53 mukaisessa aikataulussa. Ottaen kuitenkin huomioon järjestelmän tarkoituksenmukainen ja kustannustehokas toiminta sekä meneillään olevan, kansallisten markkinoiden toiminnan kannalta keskeisenä pidettävän toiminnon, Datahubin käyttöönottohankeen vaihe ja sen merkitys kansallisen taseselvitysprosessin yhdenmukaistamiselle vastaamaan 15 minuutin resoluutiovaatimusta, Energiavirasto ei pidä näin kapeaa lähestymistapaa taseselvitysjakson yhtenäistämiprojektissa järkevänä, vaan pitää lähtökohtaisesti perusteltuna tavoitella laajempaa lähestymistapaa, kuten Fingrid on hakemuksessaan esittänyt.

Energiavirasto on tutustunut Fingridin hakemukseen ja muuhun saamaansa selvitykseen. Hakemustaan Fingrid on perustellut paitsi kansallisilla käyttöönottoimenpiteillä, mutta myös yhteispohjoismaisiin markkinoihin perustuvilla syillä.

Kansallisesta näkökulmasta katsottuna Fingridin määrittelemiä välttämättömiä toimenpiteitä ovat datahubin käyttöönotto, taseselvitysyksikön edellyttämien järjestelmämuutoksien toteuttaminen sekä Datahubin käyttöönoton jälkeen Datahubin toteuttaman jakeluverkkotason taseselvitysten siirtäminen 15 minuutin resoluutioon. Näiden lisäksi tulee markkinapaikkojen – ensi vaiheessa säätösähkömarkkinoiden ja päivänsisäisten markkinoiden siirtyä 15 minuutin markkina-aikajaksoon ja mahdollistaa kaupankäynti 15 minuutin tuotteilla.

Koska sähköjärjestelmät ovat vahvasti pohjoismaissa yhteenkytketyt sekä markkina- että siirtoyhteystasolla Fingrid on ehdotuksessaan perustellut derogatiopyyntöään myös yhteispohjoismaisilla syillä, kuten yhteisillä säätösähkömarkkinoilla, yhteisen taseselvitysyksikön käytöstä seuraavilla toiminnan synkronisointivaatimuksilla ja -hyödyillä. Lisäksi pohjoismainen sähköjärjestelmä on yhtenäinen taajuudensäätöblokki (LFC-block), joka muun muassa määrittää sen alueella vaaditun säätökapasiteetin ja -energian hankkimismäärän. Fingridin mukaan taajuuden palautusreservit on siten mitoitettu pohjoismaisen sähköjärjestelmän mukaisesti eikä kansallisesti. Tästä syystä Fingrid pitää tärkeänä edetä taseselvitysjakson muutoksessa samaan tahtiin muiden pohjoismaisten siirtoverkonhaltijoiden Svenska Kraftnätin, Energinetin ja Statnetin kanssa. Näistä Svenska Kraftnät ja Energinet ovat tasehallinnan -suuntaviivojen velvoitettuna tahoina niin ikään hakenneet derogatiota omilta kansallisilta sääntelyviranomaisiltaan 22.5.2023 asti.

Fingridin mukaan, jos Suomessa taseselvitysjakso olisi eripituinen kuin muissa Pohjoismaissa, Suomesta tulisi oma taajuudensäätöblokkinsa ja reservimitoitus sekä hankinta tapahtuisivat tällöin kansallisesti. Siten siirtyminen 15 minuutin taseselvitysjaksoon ja markkinoihin yhtäaikaaisesti kaikissa Pohjoismaissa on tukkusähkö- ja tasehallintamarkkinoiden toimivuuden, markkinatoimijoiden ja kansantaloudellisen tehokkuuden kannalta kaikkein järkevintä sekä tasehallinnan suuntaviivan 3 artiklan 1 kohdassa lueteltujen tavoitteiden mukaista.

Tasehallinnan -suuntaviivojen artiklan 62(8.) mukaan asianomaisen sääntelyviranomaisen on poikkeuspyyntöä arvioidessaan tai ennen kuin se myöntää poikkeuksen omasta aloitteestaan otettava huomioon seuraavat näkökohdat:

- a) kyseisen säännöksen tai kyseisten säännösten täytäntöönpanoon liittyvät vaikeudet;
- b) kyseisestä säännöksestä tai kyseisistä säännöksistä johtuvat riskit ja vaikutukset käyttövarmuuteen;
- c) kyseisen säännöksen tai kyseisten säännösten täytäntöönpanon helpottamiseksi toteutetut toimet;
- d) kyseisen säännöksen tai kyseisten säännösten täytäntöönpanemattomuudesta aiheutuvat vaikutukset suhteessa syrjimättömyyteen ja kilpailuun muiden eurooppalaisten markkinaosapuolten kanssa, erityisesti kysyntäjouston ja uusiutuvien energialähteiden osalta;
- e) vaikutukset yleiseen taloudelliseen tehokkuuteen ja älykkääseen verkkoinfrastruktuuriin;
- f) vaikutukset muihin suunnittelualueisiin ja yleiset seuraukset Euroopan markkinoiden yhdistämisprosessille.

Fingrid on pyynnössään esittänyt analyysinsä poikkeuksen myöntämisen vaikutuksista tasehallinnan -suuntaviivojen artiklassa 62(8.) esitettyihin harkintakriteereihin. Selvityksen pohjalta Energiavirasto toteaa, että ottaen huomioon myös lähi-alueiden derogatioprosessit ja niiden ennakoitujen pituudet sekä eurooppalaisten tasemarkkinoiden kehitysprosessien vaiheet, ei derogation myöntämisestä Fingridin esittämään päivämäärään, voida katsoa olevan yksinään ratkaisevaa

negatiivista vaikutusta muiden suunnittelualueiden toimintaan tai eurooppalaisten markkinoiden yhdentymisprosessille.

Fingrid on korostanut hakemuksessaan huomattavasti Suomen käyttövarmuusratkaisujen kytkeytymistä muiden pohjoismaiden ratkaisuihin. Pohjoismaat muodostavat yhteisen taajuudensäätö -blokin, joka määrittää tarvittavan säätökapasiteetin ja säätöenergian tarpeet alueellisesti. Pohjoismaiset siirtoverkonhaltijat tekevät hankintansa yhteispohjoismaisilta säätösähkömarkkinoilta.

Energiavirasto ymmärtää esitetyt seikat ja niiden merkityksen sähköjärjestelmän käyttövarmuudelle. Toisaalta on kuitenkin syytä muistaa, että tasehallinnan -suuntaviivojen 62 artiklan poikkeus on luonteeltaan kansallinen prosessi ja siksi myös poikkeamisen myöntämistä harkittaessa sääntelyviranomaisen tulee kiinnittää ennen kaikkea huomiota kansallisiin perusteisiin.

Selvitysten ja lausuntojen perusteella on selvää, että sidosryhmät näkevät datahubin käyttöönoton onnistuneen loppuun saattamisen tärkeänä ennen 15 minuutin taseselvitysjakson käyttöönottamista. Fingridin esittämän aikataulun mukaan datahubin käyttöönotto tapahtuu 21.2.2022. Kun siinä huomioidaan toimintojen stabiloitumisen vaatima aika, kansalliset taseselvitysjakson muutoksiin liittyvät lainsäädäntö ja muut toimenpiteet (esim. eSettin varttitasemuutoksien aikataulu), selvityksen perusteella näyttää siltä, että varttitaseen käyttöön ottamisen vaatimat toimenpiteet ovat toteutettavissa 22.5.2023 mennessä. Kansallisessa implementoitsuunnitelmassa on myös huomioitu mittareiden, mittaustietojärjestelmien ja sanomaliikenteen uudistukset, jotka on katsottu voitavan oleellisin osin saattaa tässä aikataulussa varttikyvykkäiksi. Energiavirasto pitää kansallista suunnitelmaa tarkoituksenmukaisena ja toteuttamiskelpoisena ottaen huomioon, että toimenpiteitä implementoinnin mahdollistamiseksi on jo tehty ja toteutetaan parasta aikaa.

Energiavirasto katsoo yhdenmukaisesti saamansa palautteen kanssa, että suurimmat epävarmuustekijät Fingridin hakemuksessa liittyvät tasehallinnan yhteispohjoismaisiin projekteihin. Fingrid on yhdessä muiden siirtoverkonhaltijoiden kanssa kytkenyt taseselvitysjakson harmonisointiin myös tasehallinnan edellyttämät toimenpiteet eurooppalaisille markkinoille liittymiseksi.

Energiavirasto toteaa, että näillä toimenpiteillä on sinänsä vahva kytkös toisiinsa ja järvevä kokonaisuus markkinoiden näkökulmasta edellyttäisi näiden prosessien viemistä eteenpäin lähes samanaikaisesti. Tasehallinnan -suuntaviivoissa nämä asiat on kuitenkin erotettu toisistaan ja Fingrid on pyytänyt poikkeusta nimenomaan taseselvitysjakson käyttöönoton aikataululle, niinpä hakemus rajaa myös tältä osin asiassa tehtävää tarkastelua ennen kaikkea taseselvityksen varttikyvykkyyden näkökohtiin. Energiavirasto ei myöskään näe edellytyksiä asiaan liittyvien epävarmuustekijöiden vuoksi arvioida mahdollista eurooppalaisille markkinoille liittymisen aikataulua oma-aloitteisesti tasehallinnan -suuntaviivojen artiklan 62 (1.) ja 62 (2(a)) kohdan mukaisesti, vaikka sillä olisikin tähän oikeus eikä sen vuoksi otata asiaan tässä päätöksessä kantaa. Energiavirasto kuitenkin pitää erittäin tärkeänä, että eurooppalaisille tasemarkkinoille liitytään niin pian kuin mahdollista ilman tarpeettomia viivästyksiä ja välivaiheita.

Koska tasehallinnan yhteispohjoismaisten projektien osalta toimenpiteet ovat luonteeltaan ylikansallisia, niiden onnistuminen suunnitellussa aikataulussa edellyttäisi,

että myös muut siirtoverkonhaltijat tekevät omalta osaltaan kaikki välttämättömät toimenpiteet aikataulussa. Energiavirasto toteaa Fingridin vaikutusmahdollisuudet tältä osin rajallisiksi, mikä merkitsisi, ettei Fingridin lakisääteisten veloitteiden täyttäminen taseselvitysjakson harmonisoinnin osalta olisi täysin sen vaikutusmahdollisuuksien piirissä. Energiavirasto katsoo siten, että vahvasta kytköksestään huolimatta, poikkeamisaikataulun osalta, keskeisessä asemassa arvioinnissa ovat kansallisten täytäntöönpanotoimenpiteiden toteuttaminen siten, että oleelliset edellytykset saatetaan kansallisesti varttikyvykkäiksi niin pian kuin se on kansallisen kokonaisuuden kannalta järkevää eli esityksen mukaisesti 23.5.2023 mennessä. Tämä mahdollistaa myös yhtäaikaisen 15 minuutin taseselvitysjakson käyttöönoton pohjoismaissa, mikäli yhteispohjoismaista koordinoitua edellyttävät vaiheet etenevät suunnitellusti.

Taseselvitys on pohjoismaissa keskitetty yhteispohjoismaiselle taseselvitysyksikölle eSett Oy:lle. Fingridin hakemuksessa esittämät implementointisuunnitelmat on rakennettu olettamukselle, että taseselvityshankkeet etenevät samanaikaisesti kussakin maassa. Siltä osin Energiavirasto pitää Fingridin esittämää suunnitelmaa haavoittuvana. Energiavirasto katsookin, että 15 minuutin taseselvitysjakson sujuvan kansallisen käyttöönoton varmistamiseksi Fingridin on varauduttava siihen, että yhteispohjoismainen toteutus ja eteneminen ei ole mahdollista suunnitellusti. Energiavirasto pitääkin tärkeänä, että Fingrid aloittaa välittömästi varautumisen 15 minuutin taseselvitysjakson vaihtoehtoiseen käyttöönottoon yhdessä sidosryhmien kanssa mahdollisen eriaikaisen etenemisen varalta. Implementointiprojektin etenemisen varmistamiseksi esitetyllä tavalla Energiavirasto haluaa Fingridiltä vähintään puolen vuoden välein projektia koskevan tilannekatsauksen.

Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, ettei Fingrid voisi jatkaa esittämänsä suunnitelmiensa mukaisesti yhteispohjoismaisten hankkeiden edistämistä mahdollisuuksiensa mukaan. Energiavirasto katsoo, ettei nyt omaksuttu ratkaisu miltään osin sulje pois tätä mahdollisuutta.

Edellä mainituista syistä Energiavirasto myöntää Fingridille poikkeamisluvan taseselvitysjakson käyttöönotolle 22.5.2023 asti.

Ratkaisu

Energiavirasto myöntää Fingrid Oy:lle poikkeamisluvan taseselvitysjakson kansalliselle käyttöönotolle 22.5.2023 asti.

Energiavirasto velvoittaa Fingridin toteuttamaan kansallisen taseselvitysjakson käyttöönottamiseksi tarpeelliset toimenpiteet päätöksestä ilmenevällä tavalla poikkeamisluvan päättymispäivään mennessä ja toimittamaan Energiavirastolle tilannekatsauksen projektin etenemisestä 6 kk:n välein päätöksen antamispäivästä lähtien.

Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta.

Sovelletut säännökset

Komission asetus 2017/2195 sähköjärjestelmän tasehallintaa koskevista suuntaviivat artiklat 53 ja 62

Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta (2013/2013) 6 §, 36 ja 38 §.

Muutoksenhaku

Valitusosoitus asianosaiselle päätöksen liitteenä 1.

Liitteet Valitusosoitus markkinaoikeuteen.

Jakelu Fingrid Oyj

Tiedoksi työ- ja elinkeinoministeriö,
ACER,
Euroopan komissio

VALITUSOSOITUS

Valitusoikeus hallintopäätöksestä

Energiaviraston antamaan hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) säädetään. Valituskelpoisella hallintopäätöksellä tarkoitetaan päätöstä, jolla asia on ratkaistu tai jätetty tutkimatta.

Hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa ja se, jonka valitusoikeudesta laissa erikseen säädetään.

Valitusviranomainen

Valitusviranomainen Energiaviraston päätökseen on markkinaoikeus.

Valituksen tekeminen ja valitusaika

Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Valitus on tehtävä kirjallisesti 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Valituksen tekemisestä säädetään lisäksi sähköisestä asioinnista viranomaistoinnissa annetussa laissa (13/2003). Määräaikojen laskemisesta säädetään säädettyjen määräaikain laskemisesta annetussa laissa (150/1930).

Valituksen sisältö

Valituksessa on ilmoitettava:

- päätös, johon haetaan muutosta (*valituksen kohteena oleva päätös*);
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (*vaatimukset*);
- vaatimusten perustelut; sekä
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Valituksessa on lisäksi ilmoitettava valittajan nimi ja yhteystiedot. Jos puhevaltaa käyttää valittajan laillinen edustaja tai asiamies, myös tämän yhteystiedot on ilmoitettava. Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä tuomioistuimelle.

Valituksessa on ilmoitettava myös se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (*prosessiosoite*). Mikäli valittaja on ilmoittanut enemmän kuin yhden prosessiosoitteen, voi tuomioistuin valita, mihin ilmoitetuista osoitteista se toimittaa oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat.

Oikaisuvaatimuksen tekijä saa valittaessaan oikaisuvaatimus päätöksestä esittää vaatimuksilleen uusia perusteluja. Hän saa esittää uuden vaatimuksen vain, jos se perustuu olosuhteiden muutokseen tai oikaisuvaatimuksen tekemisen määräajan päättymisen jälkeen valittajan tietoon tulleeseen seikkaan.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä:

- valituksen kohteena oleva päätös valitusosoituksineen;
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta; sekä
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Valituskirjelmän toimittaminen valitusviranomaiselle

Valituskirjelmä on toimitettava valitusajan kuluessa markkinaoikeuteen, jonka osoite on:

**Markkinaoikeus
Radanrakentajantie 5
00520 HELSINKI**

**faksi: 029 56 43314
sähköposti: markkinaoikeus@oikeus.fi**

Valituskirjelmä voidaan toimittaa valitusviranomaiselle myös postitse.

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Kun valituskirjelmä toimitetaan hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelun kautta, liitteet voi toimittaa skannattuna asiointipalvelussa tai kirjeitse. Kirjeitse toimitettaessa mainitse asiasta asiointipalvelun Viesti-kentässä.

Oikeudenkäyntimaksu

Valittajalta peritään markkinaoikeudessa oikeudenkäyntimaksu 2050 euroa. Tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) on erikseen säädetty tapauksista, joissa maksua ei peritä.